

Ommezwaai Rabobank én LTO Ratjetoe aan meningen symboliseert crisis

De Rabobank wil een deltaplan voor de melkveehouderij en bekritiseert FrieslandCampina. Ook LTO plaatst vraagtekens bij het rendement op sommige zuivelproducten. Dus liggen de halfjaarcijfers van FrieslandCampina onder een vergrootglas. Melkregulering wordt niet als oplossing gezien. Misschien keert de wal het schip, als het toch blijkt te werken.

Over het eerste halfjaar van 2015 maakte FrieslandCampina meer dan 8.000 euro over op de lopende rekening van het gemiddelde melkveebedrijf, als nabetaling. Hoewel de melkprijs al onder de 30 cent was gezakt, steeg de winst van de miljardenonderneming, mede dankzij gunstige valutakoersen en de lagere inkooprij van boerderijmelk. De nabetaling was een welkome aanvulling op de kasstroom, die juist in de herfst het dieptepunt bereikt als de rekeningen van het loonbedrijf oplopen en de toeslagrechten nog niet zijn uitbetaald. Coöperatievoorzitter Piet Boer waarschuwde dat de lage melkprijs langer zou aanhouden dan in 2009, maar toonde tegelijkertijd vertrouwen in de kracht van FrieslandCampina. Hij wenste voor het oog van de camera's van het NOS Journaal veehouders met liquiditeitsproblemen een coulante houding van bank en Belastingdienst toe. DDB-coryfee Sieta van Keimpema voorspelde daarentegen niet veel goeds en bepleitte het Melk Verantwoordelijkheid Programma, oftewel de melkregulering.

Een jaar later zou het filmpje zo opnieuw afgedraaid kunnen worden. De lage melkprijs is gebelevend en houdt nog langer aan dan verwacht, tot in 2017. En er is opnieuw hoop op een mooie nabetaling, gezien de positieve halfjaarresultaten van concurrent Danone. Het grootste en beursgenoteerde zuivelbedrijf van Europa doet nog steeds goede zaken in China en de ingrediëntenproductgroep blijft uitstekend renderen. Precies de kernactiviteiten

waar FrieslandCampina het ook mee verdient. Maar inmiddels is er wel aan de rem getrokken in de Europese Unie. Frankrijk en met name Duitsland kunnen de tucht van de vrije markt niet langer verdragen. In Noord-Duitsland, waar de laagste melkprijs wordt betaald en meer is geïnvesteerd dan in Zuid-Duitsland, staan duizenden bedrijven op omvallen. De Europese Unie wil voor een bedrag van 150 miljoen euro met melkregulering een miljard liter melk uit de markt halen en trekt nog eens 350 miljoen euro uit voor flankerend beleid. Misschien nog wel belangrijker dan de maatregelen van de Europese Unie, is de noodklok die de Rabobank in Nederland heeft geluid. De melkveehouderijsector gaat de glastuinbouw en de varkenshouderij achterna. Als dat werkelijk gebeurt, weet de grootste agrarische bank van Nederland als geen ander wat de sector dan te wachten staat. Er is een deltaplan nodig, niet voor de dijken maar voor de melkveehouderij.

Kritiek op FC

De veelbesproken column van Rabobanks Food&Agri-directeur Ruud Huirne in vakblad Melkvee100plus, een blad voor grootschalige bedrijven en snelle groeiers, heeft een paar weken kunnen bezinken in vakantietijd. De knuppel in het hoenderhok. Zuivelonderneming FrieslandCampina, de trots van de Nederlandse melkveehouders, falend beleid verwijten, terwijl de bank zelf als geen

ander kan weten hoe snel de snelle groei in melkproductie heeft plaatsgevonden en de zuivelmarkt in disbalans raakte. Scheidend LTO-voorzitter Albert Jan Maat reageert dan ook verbaasd. „Een half jaar geleden was er nog niets aan de hand. We hebben er toen nog naar gevraagd.“ Vervolgens doet hij ook een duit in het zakje, door te stellen dat een kwart van de zuivel met verlies wordt afgezet. Melkveehouder Harm Holman, die als ervaren (ex-)politicus en bestuurder weet hoe de hazen lopen, veronderstelt op zijn beurt extra ledenverlies bij LTO. En FrieslandCampina verwijt hij gebrek aan leiderschap. Net als Rabobank-directeur Huirne ziet Holman het maatschappelijk draagvlak voor de snel gegroeide melkveehouder in rap tempo afnemen. Zowel in Den Haag als in Brussel, zegt Huirne.

Ommezwaai LTO

Dat tanende draagvlak in de Nederlandse en Europese politiek is de reden dat vakgroepvoorzitter Kees Romijn van LTO zich neerlegt bij inkrimping van de veestapel. Ruim een jaar na 1 april 2015, 'Bevrijdingsdag'. De snel gegroeide veestapel moet krimpen want verlies van derogatie dreigt en het fosfaatplafond is overschreden. Europese lidstaten zouden de melkcrisis met name Nederland verwijten, omdat hier de melkproductie het snelst gestegen is. Hoe de veestapel moet krimpen, wil Romijn niet

voorschrijven. Het kan via melkvee, jongvee en via het fosfaatvoerspoor.

Akkoord gaan met melkregulering en een verdubbeling van het nationale budget bepleiten, net zoals de Duitse overheid doet, zou te veel gezichtsverlies betekenen. Een jaar geleden zei hij immers nog: „Het Melkverantwoordelijkheidspakket zal het einde betekenen van 50 procent van de melkveehouders.“ Overigens is Haagse verdubbeling waarschijnlijk kansloos, gezien de politieke kleur van het kabinet en de maatschappelijke kritiek op de melkveehouderijsector die ‘betaalt krijgt om de problemen op te lossen die ze zelf veroorzaakt heeft.’ Maar het mes van de melkregulering snijdt natuurlijk wel aan twee kanten. Minder melkproductie is ook minder fosfaatproductie. Door de melkcrisis komen de verschillende belangen binnen LTO sneller aan de oppervlakte. ZLTO-melkveehouders en varkenshouders hebben heel andere belangen dan extensieve melkveehouderijen in het noorden van Nederland. Niet voor niets is het netwerk GRONDig opgericht, dat de belangen van deze groep melkveehouders in Den Haag behartigt. Zij kregen de rekening gepresenteerd van de snelle groei, toen de fosfaatrechten werden geïntroduceerd.

Miljard minder melk

Alle opvattingen en tegengestelde belangen ten spijt, de melkregulering komt er. Mocht

het onverhoopt toch niet doorgaan, dan is dat een unicum in de politieke geschiedenis van de EU. Een voorstel van de Europese Commissie dat van tafel gaat. „Beter iets dan niets“, zegt de nieuwe voorzitter van het NAJK Andre Arfman. „Anders blijft de melkprijs nog langer laag.“ Hij vraagt zich wel af of de regeling net zo aantrekkelijk is als de FrieslandCampinaregeling in januari, waar velen gebruik van hebben gemaakt.

Het ligt voor de hand dat de bedrijven met de hoogste uitgaven, de meeste mestafzetkosten, de minste voorraden en de hoogste financieringslasten het eerste zullen deelnemen. Voor leasemelk was immers in het melkquotumtijdperk ook een markt. Als het een tijdelijk karakter heeft, hoeft melkregulering de bedrijfsontwikkeling op langere termijn niet in de weg te staan, zegt de DDB. Een miljard liter melk in drie maanden tijd. Dat is 3 procent van de totale productie in de Europese Unie en 6 procent als het door alle individuele lidstaten wordt verdubbeld. Genoeg om de prijs sneller op te drijven dan de huidige prognose. Als het blijkt te werken, is de tijd mogelijk ook rijp om de tegenstelling tussen de vrije markt voorstanders en de pleitbezorgers van de gereguleerde markt te overwinnen.

POV en Rusland

De verdwenen tegenstellingen tussen de vakbond NVV en de LTO-vakgroep

varkenshouderij zijn een lichtend voorbeeld.

Al voordat de Producentenorganisatie Varkenshouderij (POV) werd opgericht, besloot de varkenshouderij een einde te maken aan de verdeeldheid in de sector. Een jaar later is eenheid uitstralen een cruciaal onderdeel van het Vitaliseringsplan Varkenshouderij. NVV en de LTO-vakgroep varkenshouderij vermijden onderwerpen waarover ze het niet eens zijn uit te vergroten.

Een einde aan de Russische boycot heeft zo mogelijk nog meer effect dan melkregulering. Want inmiddels is duidelijk dat de Europese Unie 13 procent van de totale zuivelomzet in Rusland realiseerde. Vrije markt betekent vrijhandel, wereldwijd. Niet voor niets blijft LTO druk uitoefenen op de regering om een einde te maken de Russische boycot. Maar als die wereldwijde vrijhandel er niet is, gelden er andere spelregels, die marktregulering en overheidssteun rechtvaardigen. De lange termijnverwachting dat de vraag naar voedsel en zuivel wereldwijd sneller stijgt dan het aanbod, blijft overeind. Een terugkeer naar de melkquotering is niet gewenst. Het zou een gemiste kans zijn als de Nederlandse zuivelsector niet in die behoefte zou voorzien. „Maar het moet wel duurzaam gebeuren, dat eisen onze afnemers. Groei in melkproductie kan alleen klimaatneutraal“, zei voormalig FrieslandCampina-directeur Cees 't Hart al in 2011. ■